

7 χρόνια μετά: Νέοι και νέες μας γράφουν από την Τυνησία

«Το σύνθημα "Τυνησία, Η πρώτη δημοκρατία του αραβικού κόσμου" το σάρωσε το κτίριο μιας τράπεζας. Η Τυνησία, όπως και η Ελλάδα, παραδόθηκε στους νόμους των τραπεζάνγκστερ»

Ριμ Μπεν Φραζ, 33 χρονών, Δημοσιογράφος

Παρασκευή 14 Ιανουαρίου 2011 και στη μέση του πλήθους που είχε συγκεντρωθεί στη λεωφόρο Μπουργκίμπα, μπροστά από το υπουργείο Εσωτερικών, συνάντησα μετά από χρόνια τις καθηγήτριες αραβικών και φιλοσοφίας από το λύκειό μου. «Να θυμάστε καλά αυτές τις στιγμές, θα τις λέτε στα παιδιά σας» μου είπαν. Είχα ξυπνήσει γύρω στις 9 το πρωί από το θόρυβο των ελικοπτέρων πάνω από τη γειτονιά μου. Μέναμε ακριβώς πίσω από το υπουργείο.

Το προηγούμενο βράδυ είχαμε πάει για ύπνο με τον απόηχο των «διαδηλωτών» στα αυτιά μας, που παρά την απαγόρευση κυκλοφορίας, είχαν βγει στους δρόμους για να ζητωκραυγάζουν υπέρ του Μπεν Αλί. Μόλις είχε κάνει την τελευταία του ομιλία στην τηλεόραση λέγοντας το περίφημο: «Τώρα πια σας καταλαβαίνω».

Κατά τις 10 το πρωί, ο πατέρας μου μας πήρε τηλέφωνο: «Κορίτσια, είμαι στην Μπουργκίμπα, διαδηλώνουμε κατά του Μπεν Αλί, ελάτε!». Αφήσαμε το σπίτι βιαστικά με ένα μείγμα φόβου και ενθουσιασμού.

«Απαγορεύεται να περάσετε» μας είπαν δύο αστυνομικοί.

«Θα περάσουμε, μας περιμένει ο πατέρας μας!» τους φώναξα.

Ο πατέρας μας στεκόταν ανάμεσα στο πλήθος και φώναζε συνθήματα. Το Al Jazeera ήταν εκεί και τραβούσε. Γύρω μου πολλοί φίλοι και γνωστοί. Οι ώρες που ακολούθησαν ήταν γεμάτες από σύγχυση: προχωρούσαμε, τρέχαμε προς τα πίσω, βρίσκαμε καταφύγιο μέσα σε μαγαζιά, κρυβόμασταν στα στενά, όλοι πνιγμένοι μέσα σε σύννεφα από δακρυγόνα.

Το απόγευμα τα νέα διαδίδονταν από άκρη σ' άκρη σε όλη τη χώρα: «Μπήκε σε ένα αεροπλάνο. Το 'σκασε, έφυγε!».

Η εικόνα που δεν ξεχνάω από εκείνη τη μέρα ακόμα και 7 χρόνια μετά, είναι ο πατέρας μου να ξεπροβάλλει με το μακρύ παλτό του μέσα από τα σύννεφα με τα δακρυγόνα, σαν τον Σούπερμαν, για να μας σώσει από το μίσος των αστυνομικών. Ποτέ στη ζωή μου δεν ξανάδα τόσο μίσος. Και με το ίδιο μίσος συνέχισαν τους μήνες που ακολούθησαν τη φυγή του δικτάτορα.

Πού βρισκόμαστε εμείς σήμερα, εμείς, η γενιά που έκανε την επανάσταση;

Η πλειοψηφία είναι, όπως κι εγώ, πάντα σε επισφάλεια, έχοντας συσσωρεύσει εμπειρίες και απογοητεύσεις. Μία μικρή μειοψηφία βολεύτηκε στη γραφειοκρατία των επιδοτούμενων ΜΚΟ, ενώ μία άλλη μειοψηφία μετανάστευσε.

Όλα αυτά που ζήσαμε μάς κάνουν να πιστεύουμε ότι οι άνθρωποι στην εξουσία - οι οποίοι είναι σχεδόν ίδιοι με εκείνους πριν από την επανάσταση αφού έγινε απλώς ένα μικρό «update» προσώπων - είναι εκεί για να μας αποθαρρύνουν και για να μας ωθήσουν να πάρουμε ένα αεροπλάνο και να πάμε οπουδήποτε αλλού εκτός από δω.

Ο αριθμός των Τυνησιών φοιτητών που επωφελούνται από το πρόγραμμα Erasmus τριπλασιάστηκε, αλλά η βίζα για τις χώρες Σένγκεν παραμένει κάτι σχεδόν άπιαστο.

Το σύνθημα στη λεωφόρο Μπουργκίμπα - «Τυνησία, Η πρώτη δημοκρατία του αραβικού κόσμου» - έχει εξαφανιστεί εδώ και λίγο καιρό. Το σάρωσε το θεόρατο κτίριο μιας τράπεζας. Συμβολικά, αυτό τα λέει όλα. Η Τυνησία, όπως και η Ελλάδα, παραδόθηκε στους νόμους των τραπεζάνγκστερ.

Σήμερα, ναι, μπορούμε πια να μιλήσουμε (σχεδόν) για όλα και να γράψουμε (σχεδόν) για όλα. Αλλά η στάση της μαφίας που είναι στην εξουσία συνοψίζεται στο εξής: «Όσο προκαλείς, τόσο με ενδιαφέρεις».

Τοπικές εξεγέρσεις διαδέχονται η μία την άλλη αδιάκοπα. Σπάνια, όμως, δίνουν απτά αποτελέσματα.

Τα κινήματα προσπαθούν να εμποδίσουν τις πιο τερατώδεις πρωτοβουλίες του νέου καθεστώτος - ενός περίεργου συνασπισμού πρώην Μπεν-Αλιστών, τεχνοκρατών, «δημοκρατών» και ισλαμιστών: Προσπαθούμε να εμποδίσουμε τον λεγόμενο «νόμο της οικονομικής συμφιλίωσης» που θέλει να ξεπλύνει τα οικονομικά εγκλήματα του παλαιού καθεστώτος και το νομοσχέδιο που θέλει να δώσει περισσότερες εξουσίες

στην αστυνομία. Δύο συλλογικότητες δημιουργήθηκαν προκειμένου να σταθούν απέναντί τους.

Ο αγώνας συνεχίζεται στην Τυνησία, όπως και στην Ελλάδα, ενάντια σε αυτούς που κάνουν πράξη την οθωμανική παροιμία «Φίλα το χέρι που δεν μπορείς να δαγκώσεις». Και όσο για αυτούς που νοσταλγούν το παλιό καθεστώς λέγοντας ότι «τουλάχιστον τότε υπήρχε τάξη», έχουμε να τους πούμε μόνο ένα πράγμα: Η αταξία του λαού είναι πάντα προτιμότερη από την τάξη των στρατώνων και των φυλακών τους.

«Αυτοί που δεν έμαθαν να ζουν με ελευθερία και δημοκρατία, τώρα νοσταλγούν τους δικτάτορες και ψάχνουν έναν πατέρα-προστάτη»

Ανίς Μόκνι, 36 χρόνων, Καθηγήτης ξένων γλωσσών και μεταφραστής

Μετά από τη φυγή του Τυνησιου δικτάτορα, τα Δυτικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, και κυρίως τα γαλλικά, έψαξαν να προσδώσουν έναν χαρακτηρισμό στην επανάσταση της Τυνησίας, όπως αυτή των Γαρυφάλλων (Πορτογαλία), των Τουλιπών (Κιργιστάν) ή των Ρόδων (Γεωργία). Για εμάς βρήκαν τα Γιασεμιά, κάτι που δεν χαροποίησε ιδιαίτερα τους ανθρώπους που πίστεψαν βαθιά στην ανατροπή του καθεστώτος και που θυσιάσαν πολλά για να ζήσουν αυτή τη μέρα. Αυτές οι θυσίες δεν είχαν το γλυκό άρωμα του γιασεμιού.

Το «Γιασεμί» τους αντανakλούσε την Τυνησία-καρτ ποστάλ: ήλιος και θάλασσα για λίγα ψίχουλα. Εμείς είχαμε ανάγκη από έναν χαρακτηρισμό που θα αντανakλούσε μια επανάσταση που το αίμα κυλούσε ποτάμι και οι άνθρωποι διεκδικούσαν μια καλύτερη μέρα για τα παιδιά τους. Όσο για την «Αραβική Άνοιξη», κάποιιοι τη χλευάζουν αποκαλώντας την «εβραϊκή άνοιξη» είτε για ιδεολογικούς λόγους (στήριξη στο καθεστώς του Καντάφι ή του Άσαντ) είτε από απογοήτευση εξαιτίας της ανόδου των ισλαμιστών στην εξουσία όπως συνέβη στην Τυνησία και την Αίγυπτο.

Θυμάμαι, τις πρώτες μέρες μετά την πτώση του Μπεν Αλί νιώθαμε συναισθήματα

πρωτόγνωρα, σχεδόν ανεξήγητα. Στον αέρα μύριζε έρωτας και στα πρόσωπα των ανθρώπων έβλεπες την εμπιστοσύνη και την περηφάνια. Εκείνες τις μέρες, ο λαός ένιωσε ότι μπορούσε πραγματικά να αποτελέσει μέρος του δημοκρατικού κόσμου, ότι μπορούσε να μιλήσει ελεύθερα και να αποκτήσει έναν αξιοπρεπή πολιτικό βίο.

Έβλεπες τους ανθρώπους να σέβονται τις πινακίδες στους δρόμους, οι λαθρεπιβάτες των μέσων μαζικής μεταφοράς πλήρωναν για πρώτη φορά εισιτήριο, θέλοντας να δείξουν ότι είναι σωστοί πολίτες, οι νέοι σκούπιζαν τα πεζοδρόμια στη λεωφόρο Μπουργκίμπα και όλοι συζητούσαμε παντού. Νέοι και μεγαλύτεροι ταξίδευαν σε ξεχασμένα χωριά για να πουν ένα «ευχαριστώ»: ένα «ευχαριστώ για τις θυσίες των ανθρώπων και για τον καθημερινό τους αγώνα ενάντια στην αστυνομία και τους πράκτορες του καθεστώτος τις ημέρες της επανάστασης. Οι νέοι οργάνωναν εκδρομές για να γνωρίσουν τη χώρα τους, αυτή την «άλλη Τυνησία».

Υπήρξε μια πατριωτική ανάταση που έδωσε ελπίδα για μια καλύτερη Τυνησία, με διάθεση αγνή και ειλικρινή για να καλύτερέψουμε τα πράγματα. Ωστόσο, η πολιτική ανωριμότητα του λαού, η λαβή στραγγαλισμού του παλαιού καθεστώτος στα ΜΜΕ, τα εφηβικά καπρίτσια και ο εγωισμός των πρώην αντικαθεστωτικών που έγιναν οι νέοι πολιτικοί παίκτες, ήταν οι παράγοντες που συνέβαλαν στη μη εκπλήρωση των προσδοκιών μας και στη μεγάλη απογοήτευση των νέων. Ολοένα και περισσότεροι νέοι, πτυχιούχοι ή μη, εργαζόμενοι ή άνεργοι, όλοι έχουν μία και μοναδική επιθυμία: να φύγουν από τη χώρα προς οποιαδήποτε κατεύθυνση.

Σήμερα νιώθω απογοήτευση εξαιτίας της επιστροφής του παλιού συστήματος. Τι κι αν τα πρόσωπα είναι καινούρια; Η προπαγάνδα των ΜΜΕ, τα ψέματα, οι ψεύτικες υποσχέσεις και κυρίως η επιστροφή του αστυνομικού κράτους -βία κατά των πολιτών, μηχανορραφίες και ατιμωρησία- όλα είναι πάλι τα ίδια. Και πικρία -για την επανάσταση που δεν έφτασε όσο ψηλά έφτασαν οι φιλοδοξίες μας, για τις οικονομικές δυσκολίες, τις πελατειακές σχέσεις, την αμνηστία στο παλιό καθεστώς, ακόμα και για το ότι δεν έχουμε το δικαίωμα να κάνουμε online συναλλαγές.

Διαφθορά, δωροδοκίες στα τελωνεία, στην αστυνομία, στα υπουργεία, ανισότητες και χάσμα μεταξύ ευνοημένων και εγκαταλελειμμένων περιοχών, έλλειψη υποδομών: φάκελοι που έμειναν ανοιχτοί και παραπεταμένοι από όλες τις κυβερνήσεις. Αυτές είναι οι διεκδικήσεις μας και σήμερα.

Η τωρινή κυβέρνηση εκλέχθηκε χάρη σε μια καμπάνια που πόνταρε στον φόβο της τρομοκρατίας και όχι χάρη στο πρόγραμμά της -σε κάθε περίπτωση δεν έχει υλοποιήσει τίποτα.

Προσωπικά νιώθω απογοητευμένος και από ένα μεγάλο μέρος των Τυνησιών που έδειξε ανωριμότητα, αφέλεια και έναν εγωισμό που δεν ταιριάζει σε έναν αξιοπρεπή λαό που νιώθει ότι προπορεύεται από τους γείτονές του σε παιδεία και κουλτούρα. Νιώθω απογοητευμένος ειδικά από αυτούς που έζησαν δύο δικτατορίες (σ.σ. του Μπουργκίμπα και του Μπεν Αλί) και δεν έμαθαν να ζουν με ελευθερία έκφρασης και δημοκρατία και τώρα νοσταλγούν τους δικτάτορες και ψάχνουν έναν «πατέρα-προστάτη».

«Πώς να υπερηφανευόμαστε ότι είμαστε η μόνη χώρα που η "Αραβική Άνοιξη" πέτυχε, όταν γύρω μας βλέπουμε μόνο ερείπια;»

Αμπίρ Γάσμι, 31 χρονών, Σεναριογράφος

Κάθομαι να γράψω αυτές τις γραμμές και συνειδητοποιώ ότι έχω πάρα πολύ καιρό να ακούσω τη λέξη «επανάσταση». Τα μίντια, οι άνθρωποι στους δρόμους, και πόσο μάλλον οι πολιτικοί, αλλά ακόμα κι εμείς που βγήκαμε να εξεγερθούμε, σπάνια μιλάμε για την επανάσταση. Αυτή η λέξη ξεχάστηκε σε μια σκοτεινή γωνιά της μνήμης μου.

Ξεχάστηκε γιατί, για να είμαι απολύτως ειλικρινής, συνδέθηκε με ένα συνονθύλευμα πικρίας και ντροπής. Ντροπή γιατί οι φτωχοί και κατατρεγμένοι αυτής της χώρας είναι ακόμα πιο φτωχοί και πιο κατατρεγμένοι από πριν. Ντροπή γιατί υπήρχε ένα κομμάτι απλών ανθρώπων που η δικτατορία του Μπεν Αλί δεν τους ενοχλούσε, αλλά η ζωή τους έχει διαταραχθεί και είναι δύσκολη. Ντροπή γιατί υπάρχουν συμπολίτες μου που μόνο ο φόβος του δικτάτορα τους συγκρατούσε σαν λουρί. Ντροπή και οργή απέναντι σε μια πολιτική τάξη ηλίθια, ανίκανη και άπληστη, που δεν νιώθει τι συμβαίνει στην πατρίδα μας. Ντροπή και ενοχή για ό,τι συνέβη στη Συρία, τη Λιβύη, την Υεμένη, την Αίγυπτο. Πώς να υπερηφανευόμαστε ότι είμαστε η μόνη χώρα στην οποία η «Αραβική Άνοιξη» πέτυχε, όταν γύρω μας βλέπουμε μόνο ερείπια; («Αραβική Άνοιξη»: όρος που εφευρέθηκε από τη Δύση για να αντικαταστήσει την επανάσταση της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας.)

Γιατί δυσκολεύομαι να δεχτώ έστω τις μικρές μας νίκες; Γιατί την επόμενη μέρα από την πτώση του Μπεν Αλί, πιστέψαμε ότι όλα είναι εφικτά, ΟΛΑ. Μια καινούρια Τυνησία, αυτή που εμείς, οι επαναστατημένοι, οι ιδεαλιστές, την ονειρευόμασταν εδώ και χρόνια. Η δική μας Τυνησία θα τολμούσε, θα είχε ισότητα, πρωτοπορία, δημιουργικότητα.

Έπρεπε να απελευθερωθούμε από τον ζυγό, να πιάσουμε το μέλλον από τα μαλλιά. Δημιουργήσαμε μια ευκαιρία, η οποία δεν θα υπάρξει ποτέ ξανά, και έπρεπε να την αρπάξουμε με όλη αυτή την ώθηση που είχαμε από τις εκρήξεις ζωής, αγάπης και ελπίδας. Αλλά η ευκαιρία χάθηκε πολύ γρήγορα, πριν προλάβουμε καν να ανακτήσουμε την ανάσα μας από το κυνηγητό με την αστυνομία.

Σήμερα τίποτα δεν μας αρέσει, όπως λέει ο ποιητής Mahmoud Darwich. Αλλά σήμερα μπορούμε τουλάχιστον να το πούμε. Μπορούμε να συζητήσουμε σχεδόν τα πάντα. Μπορούμε να δημιουργήσουμε, χωρίς περιορισμούς, χωρίς φόβο. Δίνουμε δίκαιους αγώνες που άλλοτε τους χάνουμε και άλλοτε τους κερδίζουμε. Αλλά το πιο σημαντικό απ' όλα είναι ότι νιώθουμε επιτέλους ότι αυτή η χώρα δεν είναι ξένη, είναι δικιά μας και δε θα την εγκαταλείψουμε.

Φυσικά, υπάρχει βία, ένταση, ακόμη και τρομοκρατία. Φυσικά, υπάρχει διαρροή εγκεφάλων και παράνομη μετανάστευση, που ούτε μπορούμε πια να μετρήσουμε τους νεκρούς μας στη Μεσόγειο. Φυσικά υπάρχει μιζέρια, αδικία, ανισότητα. Φυσικά και αυτό πονάει, πονάει πολύ. Αλλά υπάρχει επίσης μια ολοζώντανη νεολαία, έξυπνη, δημιουργική, δυνατή, που δεν τα παρατάει μπροστά στα εμπόδια. Νέες πρωτοβουλίες γεννιούνται κάθε μέρα και κάθε μέρα αναζητούμε λύσεις και κάθε μέρα μεγαλώνουμε. Υπάρχει μια εξαιρετικά ενεργή κοινωνία των πολιτών με επιρροή. Υπάρχουν συζητήσεις γύρω από ζητήματα θεμελιώδη και ευαίσθητα, και έτσι προκύπτουν διαφωνίες ουσιαστικές και πρωτοφανείς για μια αραβική χώρα. Υπάρχουν νόμοι που εγκρίνονται και αποτελούν αδιαμφισβήτητες νίκες μας.

Ένας φίλος καμιά φορά λέει τα λόγια από τον *Μονομάχο*:

Μάρκος Αυρήλιος: Μάξιμε, τι είναι τελικά η Ρώμη;

Μάξιμος: Είδα πολλά μέρη στον κόσμο. Είναι βίαιος, κακός και σκοτεινός. Η Ρώμη είναι το φως!

Για εμάς, το φως είναι η [Καρχηδόνα](#).

«Καλύτερα να ζεις ελεύθερος με οικονομικά προβλήματα παρά να ευημερείς σε ένα φασιστικό καθεστώς»

Άιμεν Αμπντεράχμεν, 29 χρονών, Δημοσιογράφος

Σχεδόν 7 χρόνια μετά την επανάσταση της Τυνησίας, οι πληγές παραμένουν ανοιχτές και τα ερωτήματα αναπάντητα. Ως ακτιβιστής που προέρχομαι από τη μικρή εκείνη πόλη από όπου ξεκίνησαν όλα -το Σίντι Μπουζίντ- έβλεπα τόσα πολλά πράγματα να αλλάζουν: άλλαζα πρώτα εγώ ο ίδιος και άλλαζε κι όλη η χώρα. Ή μάλλον, όλη η χώρα εκτός από το Σίντι Μπουζίντ, τη μήτρα της Αραβικής Άνοιξης.

Οι άνθρωποι εκεί έκαναν ό,τι περνούσε από το χέρι τους, αλλά φαίνεται ότι η κυβέρνηση στην Τύνιδα δεν έμαθε ποτέ το μάθημά της. Η έγνοια της είναι η συνεχής επένδυση σε μη κερδοφόρους τομείς -όπως ο all inclusive τουρισμός της παραλίας- και η πεισματική παραμέληση της ραχοκοκαλιάς της οικονομίας μας, δηλαδή της γεωργίας. Όταν οι κάτοικοι του εξαθλιωμένου τυνησιακού νότου διαμαρτύρονται γι' αυτό, τους αποκαλούν αγροίκους, αχάριστους και εξτρεμιστές.

Αυτές οι πολιτικές της κυβέρνησης οδηγούν πάντα στα γνωστά αποτελέσματα: καμία σταθερότητα και καμία ευημερία για τον λαό. Αλλά, δυστυχώς, αυτό δε σε εκπλήσσει αν γνωρίζεις ότι το κυβερνών πολιτικό κόμμα είναι η ανακυκλωμένη έκδοση του καθεστώτος ενάντια στο οποίο επαναστατήσαμε.

Πριν από λίγες εβδομάδες, σκεφτόμουν κάτι αστείο και λυπηρό μαζί: βρήκα μια φωτογραφία που είμαστε εγώ και δύο φίλοι μου σε μια διαμαρτυρία κατά της διαφθοράς στην Τυνησία. Τώρα ζούμε και οι τρεις μας στο εξωτερικό σε τρεις διαφορετικές ηπείρους. Είναι καταθλιπτικό να βλέπεις την Τυνησία να παραμένει βαθιά βουτηγμένη στη διαφθορά, χρόνια μετά την επανάσταση και παρά τις τόσες θυσίες.

Η κυβέρνηση προσποιείται ότι πάνει τα μεγάλα κεφάλια, αλλά μόλις η υπόθεση ξεχαστεί από τα μίντια, τους αφήνει να φύγουν από την πίσω πόρτα. Σύμφωνα με δημοσκοπήσεις και πρόσφατες μελέτες για την Τυνησία, οι άνθρωποι αισθάνονται ότι η διαφθορά σήμερα είναι πολύ πιο έντονη σε σχέση με πριν από την επανάσταση. Το ακόμα χειρότερο είναι το brain drain: η φυγή των νέων, μορφωμένων και κοινωνικά ενεργών πολιτών που απομένουν χωρίς καμία άλλη επιλογή.

Το μέλλον της Τυνησίας βρίσκεται τώρα στα χέρια της κοινωνίας των πολιτών και των νέων ακτιβιστών που είτε ζουν στην Τυνησία είτε έξω, προσπαθούν να δημιουργήσουν δίκτυα συνεργασίας και να ανοίξουν νέους ορίζοντες για τη χώρα.

Ήμουν στην πρώτη γραμμή της επανάστασης και αυτό μεγαλώνει τις προσδοκίες μου. Είναι αλήθεια ότι η Τυνησία δεν κατάφερε και πολλά. Αν μετανιώνω για ό,τι έγινε; Κάθετα όχι. Καλύτερα να ζεις σε μια ελεύθερη κοινωνία με οικονομικά προβλήματα παρά να ευημερείς κάτω από ένα φασιστικό καθεστώς.

Πηγή <https://www.thepressproject.gr/article/121163/Murize-dakrugona-erota-kai-epanastasi-I-Tunisia-7-xronia-meta>, 16 Δεκεμβρίου 2017